

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

**AUTORITETI I KONKURRENCËS
KOMISIONI I KONKURRENCËS**

V E N D I M

Nr. 484, Datë 23.11.2017

Për

“Autorizimin e përqendrimit të realizuar nëpërmjet transferimit të ½ të spektrit të ndërmarrjes PLUS COMMUNICATION SHA tek VODAFONE ALBANIA SHA ”

Komisioni i Konkurrencës me pjesëmarrjen e:

- Juliana LATIFI Kryetare
- Eduard YPI Zv/Kryetar
- Koço BROKA Anëtar
- Iva ZAJMI Anëtare
- Leida MATJA Anëtare

Në mbledhjen e tij të datës 23.11.2017, shqyrtoi çështjen me:

Objekt: Shqyrtimin e raportit të Sekretariatit mbi autorizimin e përqendrimit të realizuar nëpërmjet transferimit të ½ të spektrit të ndërmarrjes PLUS COMMUNICATION SHA tek VODAFONE ALBANIA SH.A.

Baza ligjore: Ligji Nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për Mbrojtjen e Konkurrencës”, i ndryshuar, neni 24, germa d, nenet, 2, 10 - 12, neni 13, pika 3 dhe neni 16 dhe Kreu IV “Procedurat për kontrollin e përqendrimeve” nenet 53 - 64, Rregullorja “Për zbatimin e procedurave të përqendrimit të ndërmarrjeve”, Udhëzimi “Për formën e njoftimit të përqendrimit” dhe formulari i thjeshtuar i njoftimit të përqendrimit”.

Komisioni i Konkurrencës, pas shqyrtimit të relacionit të Sekretarit të Përgjithshëm si dhe raportit të Drejtorisë së Analizës dhe Metodologjisë, mbi njoftimin e përqendrimit mbi transferimin e ½ të spektrit të ndërmarrjes PLUS COMMUNICATION SH.A tek VODAFONE ALBANIA SH.A

V Ë R E N S E:

1. Transaksioni dhe përqendrimi.

1. Nëpërmjet shkresës Nr. 408 Prot, datë 11.10.2017 është depozituar njoftimi dhe dokumentacioni i plotë e i saktë në lidhje me Marrëveshjen për Transferimin e Spektrit nga Plus tek Vodafone.
2. Plus Communication, në datë 26 korrik 2017 me shkresën Nr. 326 Prot ka kërkuar konsultim paraprak lidhur me transaksionin e pritshëm që do të ndodhte në tregun e telefonisë celulare. Bashkëlidhur shkresës së Plus, gjendej edhe një korrespondencë (shkresa me Nr 744, Prot, datë 18.07.2017) ku Plus i ishte drejtuar Autoritetit të Komunikimeve Elektronike dhe Postare lidhur me miratimin paraprak për transferimin e frekuencave dhënë në përdorim sipërmarrësit Plus tek dy operatorët e tjerë celularë dhe konkretisht Vodafone dhe Telekom.
3. Në përgjigje të kërkesës së Plus, është kërkuar plotësimi i dokumentacionit të nevojshëm për vlerësimin e përqendrimit.
4. Autoriteti i Konkurrencës me shkresën Nr 326/3, datë 05.10.2017 “Kërkesë për informacion “ i është drejtuar AKEP ku kërkon informacion nëse është marrë vendim lidhur me miratimin e procedurës së transferimit të spektrit. AKEP me shkresën Nr 326/4, Prot, datë 11.10.2017 informon Autoritetin e Konkurrencës se kishte filluar procedurat e shqyrtimit të kërkesës së paraqitur nga Plus për miratimin e transferimit të frekuencave. Gjithashtu na informon se ka kërkuar dokumentacion shtesë, deri në dhënien e autorizimeve individuale për lejimin e përdorimit të frekuencave të transferuara nga Plus tek dy operatorët Telekom dhe Vodafone, duke vendosur kushtet e përdorimit të tyre, kushte të veçanta në përputhje me përcaktimet ligjore të parashikuara në kuadrin e tyre ligjor në fuqi.
5. Në vijim të këtij komunikimi, Autoriteti i Konkurrencës me shkresën Nr 408/1, datë 16.10.2017 “Mbi vlerësimin e transaksionit të kalimit të frekuencave nga Plus Communication SHA tek Vodafone Albania SHA”, ka kërkuar informacion lidhur me vlerësimin që rregullatori ka bërë për procedurën e transferimit të spektrit si dhe vendimmarrjen e Këshillit Drejtues të AKEP.
6. Nëpërmjet shkresës Nr. 408/5, datë 13.11.2017, prot i AK, është depozituar pranë Autoritetit të Konkurrencës, Vendimi Nr. 20, datë 13.11.2017 i AKEP “Për dhënien paraprakisht të miratimit për transferimin e të drejtës së përdorimit të frekuencave të sipërmarrësit Plus Communication SHA tek sipërmarrësit Telekom Albania SHA dhe Vodafone Albania SHA”.

7. Me qëllim realizimin e një vlerësimi të plotë të transaksionit dhe pasojave në treg, Autoriteti i Konkurrencës me shkresën Nr. 326/6, datë 06.011.2017 “Kërkesë për informacion”, i është drejtuar Plus Communication, ku kërkon informacion shtesë mbi arsyet ekonomike që çuan në vendimmarrjen e transferimit të spektrit të frekuencave. Në përgjigje të shkresës sonë, Plus, nëpërmjet shkresës Nr. 326/7 Prot., datë 07.11.2017 “Dërgohet informacion pranë Autoritetit të Konkurrencës” na informon se: *Për shkak të vështirësive financiare ndërmarrja nuk mund të vijojë më tej me investime për ofrimin e shërbimeve cilësore dhe konkurruese ndaj konsumatorëve dhe duke pasur parasysh kërkesat e AKEP ndaj operatorëve të tjerë për të siguruar vijimin e ofrimit të shërbimeve të kontraktuara, kërkon të transferojë frekuencat në përdorim të saj tek operatorët e tjerë celular sipas Marrëveshjeve me këta operatorë.*

2. Palët në transaksion

8. Ndërmarrja Vodafone Albania SHA (Vodafone), një shoqëri aksionare, e themeluar dhe organizuar sipas ligjeve të Republikës së Shqipërisë, regjistruar pranë Qendrës Kombëtare të Biznesit më 15.5.2001, me Numër Unik Identifikimi KII715005L dhe me seli në adresën: Autostrada "Tiranë-Durrës", Rr. "Pavarësia", Nr. 61, Kashar, Tiranë. Kapitali i ndërmarrjes Vodafone është XXXXX lekë me numër aksionesh XXX me vlerë XXXXX lekë secila.
9. Ndërmarrja Target : Plus Communication SHA (Plus), një shoqëri aksionare e së drejtës shqiptare, e regjistruar në Regjistrin Tregtar më datë 11.06.2009, me NIPT K91811014B, me seli qendrore në adresën: Rruga "Ibrahim Rugova", Godina e Re, pranë Gardës së Republikës, Kati i 2, Tiranë, Shqipëri. Kapitali i ndërmarrjes është XXXXXXXXXXXXX lekë me numër aksionesh XXXXXXXXXXXXX me vlerë nominale XXX lekë secila.

3. Përqendrimi

10. Transaksioni konsiston në përfitimin e të drejtave të përdorimit të ½ të spektrit të Plus nga Vodafone. Vodafone dhe Plus kanë rënë dakord¹ për transferimin e të drejtës së përdorimit të ½ të spektrit të frekuencave 900 MHz; ½ të spektrit të frekuencave 1800 MHz dhe ½ të spektrit të frekuencave 1970-1980 MHz çiftuar me 2160-2170 MHz, për kohëzgjatjen e mbetur respektivisht, dhënë në përdorim Plus nga AKEP.
11. Plus² ushtron veprimtarinë e vet në bazë të Vendimit të Këshillit Drejtues të AKEP me Nr. 745, datë 26.06.2009, i ndryshuar, dhe është pajisur nga AKEP me Autorizimin Individual për përdorimin e frekuencave GSM 900 dhe GSM 1800 dhe Vendimin e AKEP Nr. 2677, datë 21.04.2016 “Dhënie e Autorizimit Individual sipërmarrësit Plus Communication...” për të drejtat e përdorimit të brezit të frekuencave 1970-1980 MHz

¹Marrëveshja për Transferimin e Spektrit dhe Marrëveshja për Zgjidhjen me Pajtim

²Në Mbledhjen e Asamblesë së Përgjithshme të Aksionareve të datës 22 qershor 2010, miratohet ndryshimi i emrit të shoqërisë MOBILE 4 AL SHA në PLUS COMMUNICATION SHA, reflektuar në QKB në datë 12.07.2010

çiftuar me 2160-2170MHz dhe 5 MHZ spektër i pa-çiftuar 1915-1920 MHz, për një periudhë 15 vjeçare.

12. Palët kanë nënshkruar **Marrëveshjen për Zgjidhjen me Pajtim** në datë 18 tetor 2017. Për shkak të mosmarrëveshjeve në lidhje me njohjen e detyrimeve që 3 operatorët e tjerë i kishin Plus Communication për tarifën e terminimit, për shkak të tarifave asimetrike, palët nënshkruan të kësaj marrëveshjeje por edhe palë të treta³ të përfshira në konflikte gjyqësore të papërfunduara, njihen me vlerën e detyrimit ndaj Plus dhe bien dakord mbi mënyrën e pagesës sipas kushteve të parashikuara në marrëveshje respektive me Vodafone, Albtelecom dhe Plus.
13. Në po të njëjtën datë, 18 tetor 2017, është lidhur midis Plus dhe Vodafone **Marrëveshja për Transferimin e Spektrit**. Plus zotëron spektrin e frekuencave 900, 1800 dhe 2100 MHz dhe këto frekuenca janë të transferueshme në përputhje me parashikimet e Ligjit Për Komunikimet Elektronike (Ligji Nr 9918/2008).
14. Në zbatim të nenin 74 të Ligjit Nr. 9918/2008 “Për komunikimet elektronike në RSH”, Plus bën kërkesë për miratim paraprak të transferimit të spektrit të frekuencave, për të cilat AKEP nëpërmjet Vendimi Nr. 20, datë 13.11.2017 “*Për dhënien paraprakisht të miratimit për transferimin e të drejtës së përdorimit të frekuencave të sipërmarrësit Plus Communication SHA tek sipërmarrësit Telekom Albania SHA dhe Vodafone Albania SHA*” vendosi të jap paraprakisht miratimin për transferimin e të drejtave të përdorimit të frekuencave të sipërmarrësit Plus tek sipërmarrësit Vodafone dhe Telekom Albania SHA.
15. **Çmimi i transferimit**⁴: XXXXXX Euro pa TVSH.
16. Pjesë e paketës së transferimit është edhe **Marrëveshje për Zgjidhje me Pajtim** mes Albtelecom dhe Plus e lidhur në datë 18 tetor 2017 dhe bashkëlidhur kësaj marrëveshjeje janë disa anekse shoqëruese dhe plotësuese të marrëveshjes. Nëpërmjet kësaj marrëveshjeje, palët Albtelecom dhe Plus kanë rënë dakord të tërhiqen dhe të heqin dorë përfundimisht nga gjykimi i të gjitha mosmarrëveshjeve gjyqësore pavarësisht ekzekutueshmërisë së vendimeve gjyqësore.
17. Sipas kësaj marrëveshjeje, Albtelecom është shprehur se nuk ka më interes të përdorë, të gjithë apo një pjesë të frekuencave që ju janë akorduar Plus nga AKEP, dhe se për këtë arsye nuk ka asnjë pretendim në të tashmen apo në të ardhmen, kërkesa apo kërkime në rast se këto frekuenca do të transferohen të tretëve (përfshirë operatorët e tjerë shqiptarë).
18. Sipas vlerësimit të AKEP, marrëveshjet për transferim frekuencat midis tre operatorëve (nga Plus Communication tek Vodafone Albania dhe Telekom Albania) si dhe midis katër operatorëve të rrjetit celular (për tarifën e terminimit të aplikueshme në Plus dhe proceset

³Autoriteti i Konkurrencës; Autoriteti i Komunikimeve Elektronike dhe Postare; Albtelecom dhe Telekom Albania

⁴Burimi: Pika 3.1 e Marrëveshjes për Transferimin e Frekuencave

gjyqësore) nuk janë de-juro marrëveshje për bashkim apo për blerje kompanish (Merger apo Take-over), këto marrëveshje për transferim të plotë të radio frekuencave të Plus (asete të paprekshme të subjektit Plus) tek dy operatorët e tjerë celular de-fakto çojnë në ndryshim të strukturës së tregut dhe duhen trajtuar në bazë të Ligjit 9121/2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës”

4. Xhiro për vitin 2015

19. Xhiro e palëve në këtë transaksion, në zbatim të nenit 12, pika 1/b, dhe neni 17, pika 2 të Ligjit Nr. 9121, datë 28.07.2003 “ Për Mbrojtjen e Konkurrencës”, i ndryshuar, llogaritet sipas të dhënave të Pasqyrave Financiare të depozituar në dosjen e palëve njoftuese nga ku konstatohet së xhiroja vjetore për vitin 2016 është si më poshtë:

➤ Xhiro totale e palëve në **tregun e brendshëm**: është XXXXXX **Lekë**:

- Vodafone Albania SHA⁵ : XXXXXXXX Lekë
- Plus Communication SHA⁶: XXXXXXXX lekë

20. Palët në transaksion plotësojnë kriteret e xhiros së përcaktuar në nenin 12, pika 1, germa b) të Ligjit Nr. 9121, datë 28.07.2003 “ Për Mbrojtjen e Konkurrencës”, i ndryshuar dhe si rrjedhojë ky transaksion është objekt autorizimi nga Komisioni i Konkurrencës.

5. Përcaktimi i tregut përkatës

21. Vlerësimi i konkurrencës në rastet e përqendrimeve realizohet duke patur parasysh strukturën e tregut dhe konkurrencën aktuale dhe potenciale në treg. Referuar nenit 3, pika 7, të Ligjit Nr. 9121, datë 28.07.2003 “ Për Mbrojtjen e Konkurrencës”, (i ndryshuar), si edhe Udhëzimit Nr. 76, datë 07.04.2008 “Për përcaktimin e tregut përkatës”, përcaktimi “treg përkatës”, përfshin dy komponentë: (i) tregu përkatës i produktit, dhe (ii) tregu përkatës gjeografik.

22. **Tregu përkatës i produktit**: referuar analizave, treg përkatës i produktit do konsiderohet *tregu i frekuencave dhënë në përdorim të operatorit Plus Communication SHA nga AKEP (frekuencat GSM 900MHz, 1800MHz dhe 2100MHz)*. Në këtë rast mund të themi se kemi edhe tregje të prekura dhe të lidhura me tregun përkatës i cili është *tregu me pakicë i telefonisë celulare*. Të gjithë operatorët që ushtrojnë veprimtari në tregun e telefonisë celulare në Shqipëri, janë të integruar vertikalisht në tregun e telefonisë celulare me pakicë.

23. **Tregu përkatës gjeografik**: Për analizimin e këtij rasti treg përkatës gjeografik do të konsiderohet tregu i brendshëm, pra territori i Republikës së Shqipërisë.

⁵Burimi: Pasqyrat financiare të konsoliduara viti 2016 për shoqërinë Vodafone Albania SHA.

⁶Burimi: Pasqyrat financiare të konsoliduara viti 2016 për shoqërinë Plus Communication SHA.

6. Vlerësimi i konkurrencës

24. Transaksioni ndodh në tregun e spektrit të frekuencave të cilët mbikëqyren dhe rregullohet nga AKEP në zbatim të nenit 74 të Ligjit Nr. 9918, datë 19.05.2008 “Për komunikimet elektronike në RSH” dhe Rregullores Nr. 30, datë 05.12.2013 “Për dhënien e autorizimit individual për përdorimin e frekuencave”.

25. Mbështetur në dokumentacionin e dorëzuar nga palët në shkresën Nr. 326 Prot. (prot AK), datë 26.07.2017 “Kërkohet konsultim paraprak nga AK”, struktura e tregut të frekuencave është si më poshtë:

(Të dhëna konfidenciale)

Nga analiza e treguesve, vihet re se asnjë nga operatorët në treg nuk ka pozitë dominuese në tregun e frekuencave të dhëna nga AKEP.

26. Sikurse është përshkruar më sipër, marrëveshja e transferimit të frekuencave ka parashikuar transferimin e ½ të frekuencave nga ndërmarrja Plus Communicaton drejt ndërmarrjes Vodafone Albania pas së cilës struktura e tregut dhe pjesa e kombinuar paraqitet si në tabelën e mëposhtme:

(Të dhëna konfidenciale)

27. Në kushtet kur totali i frekuencave është i kufizuar, transaksioni i transferimit do të sjellë rritje të pjesës së tregut të brezit të frekuencave për ndërmarrjen Vodafone Albania, e cila pas përqendrimit arrin nivelin mbi XX % për bllokun e frekuencës 900MHz, XX % për frekuencën 2100MHz dhe me një nivel të konsiderueshëm (XX %) në frekuencën 1800 MHz.

28. Referuar informacionit të paraqitur nga Plus nëpërmjet shkresës Nr. 326, datë 26.07.2017 ndërmarrja Plus shprehet se ka renë dakort për transferimin e spektrit me qëllimin e vetëm që tregu i komunikimeve elektronike të gjenerojë zhvillime të mëtejshme. Plus shprehet se “Gjatë gjithë viteve të operimit në treg, që nga viti 2010, shoqëria ka rezultuar me humbje të konsiderueshme.... Humbja e akumuluar në vite kapin shifra të konsiderueshme rreth 6.1 milion lekë dhe për këtë arsye aksionaret e shoqërisë kanë ndërmarre dy herë masa ristrukturimi të kapitalit për të mbuluar humbjet.”

29. Referuar të dhënave mbi numrin e pajtimtarëve të katër ndërmarrjeve në treg, vihet re se ndërsa në tregun e frekuencës, PLUS zotëron gjysmën e tregut të spektrit që ka Telekom apo Albtelekom, në tregun e shërbimeve, konkretisht në kartat SIM përfshire broadband dhe datacard, PLUS zotëron vetëm 4.2% të tregut ndërkohe që Telekom zotëron 32.1% të tregut dhe Albtelekom 14.2%, gjë e cila tregon për nivel të ulët të shfrytëzimit të spektrit

të frekuencave. Në kushtet kur ndërmarrja Plus paraqet tregues të ulët të performancës financiare dhe teknike dhe deklaron vështirësi në kryerjen e investimeve.

30. Në nenin 13, pika 3 të Ligjit Nr.9121, parashikohet se një përqendrim mund të mos ndalohet në rastet kur ndërmarrja palë në përqendrim rrezikon seriozisht të falimentojë dhe nuk ka mundësi për riorganizimin e veprimtarisë së saj ose ndërmarrja duhet të dalë nga tregu në një të ardhme të afërt, pavarësisht forcimit të pjesë së tregut të ndërmarrjeve palë në marrëveshje.
31. Konkurrenca ndikohet nga numri i konkurrentëve efektivë në treg. Sipas AKEP vlerësohet se tre konkurrentët mund të zhvillojnë një gamë të gjerë shërbimesh duke ofruar shërbime me cilësi të lartë, çmime konkurruese, zgjedhje dhe inovacione për konkurrencën e përgjithshme të tregut.
32. Lidhur me vlerësimin paraprak të transferimit të spektrit, Këshilli Drejtues i AKEP, në Vendimin e tij Nr 20, datë 13.11.2017 “Për dhënien paraprakisht të miratimit për transferim frekuencash...” arriti në konkluzionin se:
- *Spektri që zotërojnë aktualisht 3 operatorët, mënyra e shfrytëzimit, shërbimet e ofruara, teknologjia e aplikuar, numri i pajtimtarëve etj, bën që transferimi i spektrit nga Plus Komunikation të mos ndikojë në konkurrencën në treg,*
 - *Ky spektër shtesë mendojmë se do të shfrytëzohet nga dy operatorët për rritjen e kapacitetit të transmetimit për shkak të kërkesës për trafik më të madh të dhënash,*
- Nga transaksioni i kërkuar:
- *Nuk krijohen deformime të konkurrencës,*
 - *Nuk dëmtohet përdorimi i rregullt , i sigurt dhe eficient i spektrit të frekuencave,*
 - *Rritet eficientia e përdorimit të spektrit të frekuencave,*
 - *Mbrohet interesi publik,*
 - *Realizohet transparenca e nevojshme e parashikuar ligjërisht.*
33. Për sa më sipër, Këshilli Drejtues i AKEP vendosi të jap paraprakisht miratimin për transferimin e të drejtave të përdorimit të frekuencave të sipërmarrësit Plus tek Vodafon dhe Telekom Albania SHA.
34. Transferimi i propozuar i frekuencave 900/1800/20100 MHz të Plus Communication tek Telekom Albania dhe Vodafone Albania është një rast i veçantë i transferimit të frekuencave në kuptim të Ligjit 9918/2008 dhe kuadrit rregullator evropian për komunikimet elektronike pasi operatori Plus do të transferojë jo një pjesë të spektrit të frekuencave por të gjithë spektrin drejt dy operatorëve të tjerë dhe si rrjedhojë nuk do të jetë më operator i rrjetit celular duke çuar në një konsolidim të tregut celular nga katër operatorë në tre të tillë.

35. AKEP vlerëson se përveç vlerësimit apo opinionit të AKEP të impaktit të transaksioneve të propozuara në konkurrencën në tregun celular, këto transaksione duhet të trajtohen nga AK në përputhje me Ligjin 9121/2003 “Për mbrojtjen e Konkurrencës”.
36. Referuar detyrimit të përcaktuar në Ligjin 9121, datë 28.07.2003 “Për Mbrojtjen e Konkurrencës”, Sekretariati mori në shqyrtim ndikimin që sjell në tregun e shërbimeve ky transaksion. Duhet të theksojmë se struktura e tregut të frekuencave jo detyrimisht përcakton edhe strukturën e tregut të shërbimeve celulare, për faktin se brezi i frekuencave përfaqëson vetëm kapacitetin teknik për të siguruar ofrimin e shërbimeve. Vlerësimi i konkurrencës si dhe i strukturave të tregut u realizua në tregun e ofrimit të shërbimit, output-et, e cila përfshin tregun e shumicës dhe tregun e pakicës së shërbimeve celulare, e detajuar kjo sipas produkteve.

7. Vlerësimi i tregut të shërbimeve

37. Industria e telekomunikimit është një industri që siguron mesatarisht 40 miliard lekë të ardhura, ose rreth 3% të GDP së të shtetit shqiptar⁷. Telefonia celulare zë 91% të industrisë së telefonisë (fikse dhe celulare). Tregu i komunikimeve celulare, ka qenë në vite objekt vlerësimi dhe analize e Autoritetit të Konkurrencës e cila në bashkëpunim me AKEP ka vlerësuar dhe ka dhënë rekomandime në lidhje me shqetësimet e tregut.
38. Tregu i telefonisë celulare është një treg i rregulluar, me barriera në hyrje për shkak të numrit të kufizuar të licencave dhe referuar Kapitullit VI “Rregullimi i Konkurrencës” të Ligjit Nr. 9918, datë 19.05.2008 “Për Komunikimet Elektronike në Republikën e Shqipërisë”, vlerësimi i sjelljes së sipërmarrësve në treg është objekt i këtij ligji e përcaktuar në nenet 31 deri 41 të Ligjit.
39. Referuar përcaktimit të tregut të produktit si dhe Raportit Vjetor 2016 të AKEP-it, rezulton se gjatë vitit 2016 tregu i telefonisë celulare paraqitet sipas treguesve të mëposhtëm:

⁷ Bazuar në të dhënat e GDP për vitin 2015-2016 te INSTAT dhe Raportit vjetor të AKEP

	2013	2014	2015	2016	Ndryshimi 2016/2015
Numri i përdoruesve të telefonisë celulare:					
- sipas kartave SIM	5,282,350	4,928,784	4,777,885	5,160,060	8%
- përdorues aktivë Numri përdoruesve me akses broadband 3G/4G:	3,685,983	3,406,772	3,442,665	3,360,888	-2%
- Totali	1,231,259	1,576,877	2,049,072	2,739,550	34%
- Përdorues aktive Thirrje telefonike dalëse të përdoruesve celularë (minuta)	1,231,259	907,975 ⁶	1,297,281	1,686,354	30%
Numri mesazheve SMS të dërguara nga përdoruesit	6,769,300,966	7,301,024,035	7,381,147,348	6,793,769,155	-8%
Volumi total i të dhënave të transmetuara në rrjete celulare (GB)	1,689,200,882	1,826,346,190	1,598,702,865	1,610,322,977	1%
	2,529,549	6,269,940	12,740,073	26,753,639	110%

Burimi: AKEP, Raporti vjetor 2016

40. Nga të dhënat e tabelës vihet re se numri i përdoruesve të shërbimeve tradicionale telefonike celulare dhe sasia e thirrjeve dhe SMS-ve të gjeneruara nga përdoruesit celularë ka pasur luhatje gjatë periudhës 2013-2016 dhe këta tregues janë kryesisht me tendencë në rënie. Ndërkohë përdorimi i shërbimeve të aksesit broadband nga rrjete celulare ka rritje të ndjeshme në vitin 2016 krahasuar me vitin 2013. Rritja e ndjeshme e përdorimit të shërbimit të aksesit broadband celular në terma përdoruesish dhe trafikut të të dhënave në vitin 2016, është shoqëruar me rënie të përdorimit të shërbimeve tradicionale celulare, thirrje dhe SMS, duke evidentuar përsëri efektin e zëvendësimit të mesazheve SMS dhe thirrjeve telefonike me mesazhe/thirrje nga aplikacionet OTT (Over The Top) nga Interneti i aparateve celularë.
41. Sipas raportit të AKEP, tregu i telefonisë celulare ofron shërbimin e Thirrjeve Celulare, SMS, aksesin broadband, transferimit të të dhënave, thirrjeve dalëve brenda dhe jashtë vendit të cilat të vlerësuara sipas strukturës së tregut mes 4 operatorëve celularë, paraqiten si më poshtë:

Shërbimet	Telekom Albania	Vodafone	Albtelecom	Plus	HHI
Përdorues shërbime celulare (karta SIM përfshirë Broadband Data Card)	32.1%	49.4%	14.2%	4.3%	3,689
Përdorues Aktivë Telefoni	30.7%	50.8%	13.1%	5.4%	3,725
Përdorues aktivë broadband	27.3%	54.7%	13.7%	4.3%	3,940
Thirrje dalëse	33.7%	51.7%	10.8%	3.8%	3,946
SMS dalëse	21.2%	66.7%	8.9%	3.2%	4,986
Trafik Data	21.0%	54.8%	22.1%	2.1%	3,939

42. Referuar të dhënave të mësipërme vihet re se, tregu i telefonisë celulare është një treg me indeks të lartë përqendrimi Hershman Herfindal-it i cili vjen për shkak të numrit të kufizuar të operatoreve në treg si dhe pjesës së madhe të tregut që zotërojnë dy kompanitë më të mëdha në treg (Vodafone dhe Telekom Albania).

43. Dispozitat që parashikon Ligji Nr. 9918, datë 19.05.2008 “Për Komunikimet Elektronike në Republikën e Shqipërisë” dhe bashkëpunimi me Autoritetin e Konkurrencës, pavarësisht strukturës së përqendruar të tregut, kanë bërë të mundur mbajtjen nën monitorim dhe vlerësim të vazhdueshëm të sjelljes së ndërmarrjeve në treg nëpërmjet mekanizmave të:

- Mos diskriminim të tarifave on-net/off-net, procedurë e cila u krye në dy faza dhe treguesit e përdorimit dhe përfitimit të këtyre tarifave tregojnë për një shtim të konsiderueshëm të volumit të thirrjeve apo sms mes operatoreve telefonik dhe thirrjeve ndërkombëtare⁸.
- Uljes së tarifave të përdoruesve celularë. Sipas vlerësimit të AKEP, treguesit e ARPU (Average Revenue Per User) dhe ARPM (Average Revenue Per Minute), të ardhurat që sigurojnë operatorët celular nga përdoruesit, kanë ardhur në rënie dhe janë në nivele më të ulta krahasuar me Rajonin dhe Bashkimin Evropian⁹.
- Transparencës së informacionit dhe detyrimit të operatoreve për publikimin e shërbimeve, tarifave, ofertave dhe lehtësimin e krahasimit të tarifave.

44. Pas analizave të tjera të AKEP në lidhje me tarifatat për shërbimet e aksesit broadband celular, tarifatat e shërbimeve të *roaming* ndërkombëtar, afatit të ofertave mujore, tarifave standarde për njësi komunikimi (*pay as you go*), tregojnë se tregu i telefonisë celulare po performon mirë pavarësisht strukturës së përqendruar të tij.

⁸Burimi: Raporti Vjetor 2016 i AKEP, fq 45-46

⁹Burimi: Raporti vjetor 2016 i AKEP, fq 50-51

Pjesët e tregut të operatorëve celularë 2015-3M/I 2017

Treguesit	Viti	Telekom Albania	Vodafone	Albtelecom	Plus	HHI
Përdorues shërbime celulare (karta SIM përfshirë Broadband Data Card)	3M I/2017	32.00%	48.92%	14.40%	4.68%	3646
	2016	32.10%	49.40%	14.20%	4.30%	3691
	2015	34.30%	41.50%	16.00%	8.20%	3222
Përdorues Aktivë Telefoni	3M I/2017	33.95%	48.22%	12.60%	5.23%	3664
	2016	30.70%	50.80%	13.10%	5.40%	3724
	2015	32.70%	46.80%	14.10%	6.40%	3499
Përdorues aktivë broadband	3M I/2017	28.12%	52.72%	14.12%	5.05%	3794
	2016	27.30%	54.70%	13.70%	4.30%	3944
	2015	29.00%	54.50%	16.50%	0.00%	4084
Thirrje dalëse	3M I/2017	33.40%	50.38%	10.99%	5.23%	3802
	2016	33.70%	51.70%	10.80%	3.80%	3940
	2015	31.70%	49.30%	13.10%	5.90%	3642
SMS dalëse	3M I/2017	22.54%	62.87%	10.54%	4.05%	4589
	2016	21.20%	66.70%	8.90%	3.20%	4988
	2015	18.10%	65.80%	8.10%	8.00%	4787
Trafik Data	3M I/2017	21.17%	55.53%	20.31%	2.98%	3954
	2016	21.00%	54.80%	22.10%	2.10%	3937
	2015	17.60%	50.80%	28.80%	2.70%	3727
Të ardhura totale nga komunikimet	2016	30.68%	48.64%	11.60%	9.07%	3524
	2015	34.30%	47.10%	12.00%	6.60%	3582
Te ardhurat me pakicë	2016	28.07%	56.18%	11.15%	4.60%	4089
	2015	28.20%	54.00%	12.40%	5.40%	3894

45. Pjesët e tregut të operatorëve celular për *treguesin përdorues aktiv telefoni* për tremujorin e parë të viti 2017 janë: Vodafone 48.22%, Telekom Albania 33.95%, Albtelekom 12.6% dhe Plus 5.23%. Për vitin 2016 pjesët e tregut janë: Vodafone 50.8%, Telekom Albania 30.7%, Albtelekom 13.1% dhe Plus 5.4%, nga ku vihet re ulje e pjesës së tregut të Vodafone, Albtelekom dhe Plus. Duke pasur parasysh treguesit e mësipërm mund të themi se Vodafone është konkurrenti me pjesë më të madhe në treg, më pas vjen Telekom Albania, Albtelecom dhe në fund konkurrenti me pjesë tregu më të vogël, Plus.

8. Vlerësimi i tregut pas përqendrimit

46. Referuar marrëveshjes në lidhje me transferimin e ½ frekuencave nga Plus tek Vodafone si dhe vlerësimin e strukturës së tregut të frekuencave, pritet që rreth 208 mijë pajtimtarët

aktive të Plus-it nga të cilët rreth 5.8 mijë pajtimtar me kontratë¹⁰, të jenë përpara zgjedhjes së njërit prej 3 operatoreve të mbetur në treg, por vlerësimi i saktë i treguesve të pjesës së tregut është e pamundur në këtë fazë për faktin se:

- Pas transaksionit, çdo klient i Plus do të pyetet paraprakisht për përzgjedhjen e operatorit që do të zgjedhe për marrjen e shërbimit në vijim.
- E drejta e portabilitetit të numrit, sipas kuadrit ligjor në fushën e telekomunikacionit, i jep liri zgjedhjeje çdo klienti në përzgjedhjen e operatorit që dëshiron.
- Ulja e tarifave të terminimit on-net/off-net do të ulë kostot e klientëve pavarësisht operatorit nga i cili përfiton shërbimin.

47. Sipas AKEP, pas realizimit të përqendrimit, pajtimtarët ekzistues, por edhe ata të rinj (përfshirë ata që në të ardhmen do zgjedhin të kalojnë nga Plus në Vodafone), do të kenë mundësinë të përfitojnë shërbim celular me cilësor si rrjedhojë e shtimit të kapacitetit të spektrit në dispozicion të tyre. Nëpërmjet transferimit të spektrit të Vodafone, ky i fundit ka mundësi të shpërndaje me mire nivelin e shfrytëzimit të spektrit në përdorim dhe t'i hapë rrugën investimeve të reja të cilat deri me tani mund të kenë qene të kufizuara për shkak të kufizimit sasior të spektrit në dispozicion me frekuencat objekt kontrolli i 900, 1800 dhe 2100 MHz.

48. Sikurse edhe në vendet e tjera, duke qenë se tregu i telefonisë celulare është një treg me barriera në hyrje për shkak të numrit të kufizuar të licencave, ai karakterizohet nga struktura oligopoli e tregut dhe vlerësimet që bëhen në rastet e përqendrimeve bazohen në simulimin e një ekuilibri të ri Nash-Bertrand¹¹ në rritjet e çmimeve që mund të sjellë si pasojë përqendrimi (UPP)¹². Në rastet kur ka barriera të larta në treg këto modele popullohen me të dhëna që mblidhen nga anketa drejtuar konsumatorëve fundor sidomos me rezultatet të diversion ratios¹³ dhe të dhëna nga portabiliteti i numrave.

49. Sipas një studimi¹⁴ të kryer mbi përdorimin e teknikave analitike për vlerësimin e përqendrimeve ex-ante dhe ex-post, përdorimi i teknikave analitike do të fokusohet në një vlerësim ex-post të tregut pas portabilitetit të numrave, kur efektet e ndryshimit të strukturës së tregut do të jenë të dukshme dhe të matshme. Analiza në këtë rast do të

¹⁰ Statistika, 3 mujsori II AKEP

¹¹ Sipas modelit Bertrand të oligopolit, ndërmarrjet në mënyrë të pavarur zgjedhin çmimet (jo sasinë) në mënyrë që të maksimizojnë fitimet. Kjo arrihet duke supozuar që çmimet e ndërmarrjeve konkurente merren si të mirëqena. Si rezultat, ekuilibri i arrirë është ekuilibri Nash i çmimeve, referuar si ekuilibri Bertrand (Nash).

¹² Indeksi i presionit të çmimit të sipërm (UPP) fokusohet në shtysën e ndërmarrjes së përqendruar për të rritur çmimet post-transaksion, dhe llogaritet duke përdorur shkallën e devijimit dhe përfitimet që vijnë nga ky përqendrim para përqendrimit.

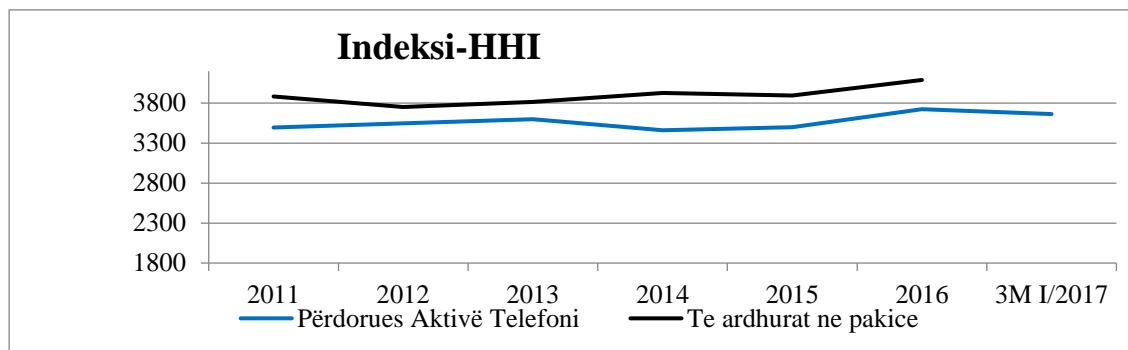
¹³ Shkalla e devijimit (Diversion Rate) llogaritet zgjedhjen e alternativës së radhës (zëvendësuesi më i afërt) që do të llogaritet sipas zgjedhjes që do të bëjnë pajtimtarët e Plus pas mbylljes së Operatorit.

¹⁴ http://www.unipi.gr/unipi/images/various/akad_tmim/oikon_epist/J.10_European_Competition_Journal.pdf

bazohet në gjetjet evropiane dhe globale për efektet e pas përqendrimit në tregun e telefonisë celulare në Evropë e me gjerë.

50. Tregu i telefonisë celulare është një treg me përqendrim shumë të lartë. Ky treg kërkon investime shumë të larta fillestare të cilat mund të sjellin barrira në hyrje/dalje nga tregu, me informacion të plotë mbi shërbimet dhe çmimet, ka karakteristikat e një tregu oligopol.

Grafiku 1 HHI ndër vite

51. Sipas AKEP¹⁵, edhe në Shqipëri njësoj si në trendet globale, ndërmarrjet që operojnë në tregun e telefonisë celulare ofrojnë një sërë shërbimesh dhe paketash tarifore dhe shpesh është e vështirë krahasimi i tarifave për shërbime të veçanta dhe/ose për njësi për shkak të rritjes së përdorimit të shportave (bundles) me një shërbim ose me shumë shërbime (paketa të integruara).

52. Sipas AKEP, ecuria e tarifave me pakicë të tregut celular analizohet në dy drejtime kryesore: - Të ardhura mesatare për minutë/përdorues (ARPM/ARPU); - Tarifatat nominale me pakicë të operatorëve. (Average Revenue Per User) dhe ARPM (Average revenue Per Minute) ku këto dy tregues deri në vitin 2015 kanë ardhur duke u ulur duke treguar përmirësim të eficences së tregut.

Tabela të dhënat nga AKEP për ARPM dhe ARPU

Vite	ARPM (Lek/minute)	ARPU (Lek/vit)	ARPM Ndryshimi vjetor (%)	ARPU Ndryshimi Vjetor (%)
2010	6.49	8,594		
2011	5.35	8,319	-18%	-3%
2012	3.92	7,132	-27%	-14%
2013	3.13	5,863	-20%	-18%
2014	2.63	5,447	-16%	-7%
2015	2.36	5,125	-10%	-6%

53. Sipas të dhënave nga ITU¹⁶, e cila vlerëson çdo vit tregun e telekomunikimeve në bazë të indikatorëve të ndryshëm dhe rolit të rregullatorëve në treg, në profilin e tregut të telefonisë

¹⁵ <https://www.akep.al/images/stories/AKEP/raporte/RAPORTI-VJETOR-2016-110517.pdf>

¹⁶ <http://www.itu.int/net4/itu-d/icteye/CountryProfile.aspx>

celulare për Shqipërinë deri në 2015, ndërsa segmente të caktuara të tregut të telekomunikimeve si shërbimet e telefonisë fikse, DSL, Modem Cable, TV etj, siç paraqitet në tabelën e mëposhtme, vlerësohen si tregje me nivel të lartë konkurrence, pjesa e tregut të pakicës së telefonisë mobile dhe pjesa e tregut të shërbimit të internetit (3G dhe 4G) ndodhet në kushtet e një konkurrencë të pjesshme dhe ka nevojë për ndërhyrje të rregullatorit.

Tabela ITU Profili i Shqipërisë 2015

Level of Competition (Latest data available: 2015)		
Local Fixed Line Services	C*	
Domestic fixed long distance	C	
International Fixed Long Distance	C*	
Mobile	P*	P: 4 licenses/authorisations for GSM mobile frequencies from 1996-2010
IMT (3G, 4G, etc.)	P*	P: 3 UMTS authorisations for 3G frequencies 1900/2100 MHz
Wireless Local Loop	N	
DSL	C	
Cable modem	C	
Fixed Wireless Broadband	N	
Leased Lines	C	
International Gateways	C*	
Internet Services	C	
Cable Television	C	
Fixed Satellite Services (FSS)	C	
Mobile Satellite Services (MSS)	N	
VSAT	C*	

M: Monopoly
P: Partial competition (year when competition was introduced)
C: Full competition (year when competition was introduced)
N: N/A

54. *Efektet në tregun e pakicës:* Gjatë periudhës që AK ka realizuar hetim për sjelljen e operatoreve të telefonisë celulare nga ku u konstatua se operatorët konkurrojnë më tepër me shporta me shërbime të kombinuara që quhen paketat “Bundeling”. Shërbimet përbërëse të paketave dhe çmimet e tyre mund ti konsiderojmë si produkte homogjene dhe të zëvendësueshme nga ana e zgjedhjes konsumatorë. Gjatë periudhës hetimore vihet re që paketat kanë kombinime shërbimesh të krahasueshme nga ana konsumatore.
55. Portabiliteti i numrit, unifikimi i tarifave in-net dhe off- net si dhe fakti që më shumë se 90% e përdoruesve të telefonisë celulare kanë shërbim me parapagesë, rrisim mundësinë e lëvizshmërisë së klientëve dhe ulin mundësinë që klientët e Plus të kalojnë të gjithë në operatorin Vodafone.
56. Në rastet kur transferimi i klientëve do të ndahet në tre operatorët në treg, Vodafone do të vazhdojë të ketë pjesën më të madhe të tregut dhe Telekom e Albtelecom me pjesë të qëndrueshme tregu.
57. Në përfundim të analizës ekonomike vlerësojmë se për shkak të strukturës oligopolistike të tregut të telefonisë celulare, barrierave në hyrje për shkak të licensave të dhëna, pjesës

së ulet të tregut që zotëron ndërmarrja PLUS, jemi të mendimit së dalja nga tregu i operatorit Plus mund të sjellë ndryshime të strukturave të tregut.

58. Për gjitha sa më sipër, jemi të mendimit që transaksioni i synuar për transferimin e bllokut të frekuencave nga Plus Communication tek Vodafone Albania mund të sjellë ndryshime në strukturën e tregut të shërbimeve të telefonisë celulare.

9. Konkluzione

59. Transaksioni i njoftuar konsiston në përfitimin e të drejtave të përdorimit të ½ të spektrit të Plus nga Vodafone dhe në zbatim të Ligjit nr. 9121 datë 28.07.2003 “Për Mbrojtjen e Konkurrencës”, neni 10, pika b dhe neni 12 i tij si dhe Udhëzimit “Mbi kontrollin e Përqendrimeve ndërmjet ndërmarrjeve”, pika 1.3, transaksioni është klasifikuar përqendrim pasi ai prek në mënyre të drejtpërdrejtë një pjesë të asetëve që gjenerojnë të ardhura të ndërmarrjes në transaksion për periudhën e mbetur të vlefshmërisë së Autorizimit Individual.
60. Ky transaksion në zbatim të Ligjit “ Për komunikimet elektronike në RSH” është njoftuar në AKEP dhe ka marrë miratimin paraprak nëpërmjet Vendimit të Këshillit Drejtues të AKEP, më të cilin theksohet së transferimi i frekuencave nuk krijon deformime të konkurrencës; nuk dëmton përdorimi i rregullt, i sigurt dhe eficient i spektrit të frekuencave; rritet eficientia e përdorimit të spektrit të frekuencave; mbrohet interesi publik dhe realizohet transparenca e nevojshme e parashikuar ligjërisht.
61. Struktura e tregut të spektrit të frekuencave para përqendrimit tregon së asnjë nga operatorët në treg nuk zotëron pozite dominuese. Pas transferimit, pjesa e tregut e ndërmarrjes Vodafon Albania SHA rritet duke arritur nga XX % deri në XX % sipas llojit të frekuencës.
62. Sipas dokumentacionit të depozituar ndërmarrja Plus paraqitet në kushte të vështira financiar në vitet e fundit të cilat nuk i mundësojnë vijimin më tej me investime për ofrimin e shërbimeve cilësore dhe konkurruese ndaj konsumatorëve të këtyre shërbimeve. Në nenin 13, pika 3 të Ligjit Nr.9121, parashikohet se një përqendrim mund të mos ndalohet në rastet kur ndërmarrja palë në përqendrim rrezikon seriozisht të falimentojë dhe nuk ka mundësi për riorganizimin e veprimtarisë së saj ose ndërmarrja duhet të dalë nga tregu në një të ardhme të afërt, pavarësisht forcimit të pjesë së tregut të ndërmarrjeve palë në marrëveshje.
63. Duke qenë se frekuencat janë input ose baza teknike për sigurimin e shërbimit të telefonisë celulare, dhe për më tepër kur në tregun e shërbimeve celulare pas transferimit të Frekuencave do të kemi një operator më pak, është i rëndësishëm vlerësimi i konkurrencës në kuptim të Ligjit 9121/2003 të tregut të shërbimeve celulare.

64. Tregu i telefonisë celulare është një treg me indeks të lartë përqendrimi Hershman Herfindal, i cili vjen për shkak të numrit të kufizuar të operatoreve në treg si dhe pjesës së madhe të tregut që zotërojnë dy kompanitë më të mëdha në treg (Vodafone dhe Telekom Albania).
65. Nga transaksioni në lidhje me transferimin e ½ frekuencave nga Plus tek Vodafone si dhe vlerësimin e strukturës së tregut të frekuencave, konstatojmë së Vodafone Albania mund të rrisë pjesën e tregut në shërbimet që ofron, por duhet të theksojmë se rritja e pjesës së tregut pas përqendrimit do të ketë ndikim të vogël në treg për shkak të pjesës së vogël të tregut që zotëron Plus Communication.
66. Vlerësimi i saktë i treguesve të pjesës së tregut është e pamundur të vlerësohet në këtë fazë për faktin se¹⁷:
- Pas transaksionit, çdo klient i Plus Communication do të pyetet paraprakisht për përzgjedhjen e operatorit që do të zgjedhe për marrjen e shërbimit në vijim.
 - E drejta e portabilitetit të numrit, sipas kuadrit ligjor në fushën e telekomunikacionit, i jep liri zgjedhjeje çdo klienti në përzgjedhjen e operatorit që dëshiron.
 - Ulja e tarifave të terminimit on-net/off-net do të ulë kostot e klientëve pavarësisht operatorit nga i cili përfiton shërbimin.
67. Pas transferimit në tregun e telefonisë celulare do të ofrojnë shërbimin e tyre tre operator nga të cilët Vodafon Albania SHA ka pozitë dominuese në treg¹⁸ e ndjekur nga Telekom Albania dhe Albtelecom. Pas transferimit AKEP do të vendosë kushte në Autorizimet Individuale që do të lëshohen në kohën e fillimit të shfrytëzimit të spektrit dhe mbulimit për të bërë të mundur rritjen e efektivitetit të përdorimit dhe shmangien e mbajtjes së bllokuar të tij.
68. Referuar rasteve të ngjashme të trajtuara nga Autoritetet e Konkurrencës në BE, industria e telefonisë celulare që nga viti 2010 është prekur nga reduktimi i numrit të operatoreve në treg të cilat kanë qenë objekt vlerësimi dhe monitorimi i vazhdueshëm prej tyre.

Për sa më sipër, ky përqendrim nuk shfaq shenja të kufizimit të konkurrencës në tregun e spektrit të frekuencave ose në një pjesë të tij në veçanti, si rezultat i krijimit ose forcimit të pozitës dominuese dhe për këto arsye propozojmë t'i kërkon Komisionit autorizimin e këtij përqendrimi në përputhje me nenin 56, pika 1 të Ligjit Nr. 9121, datë 28.7.2003 "Për Mbrojtjen e Konkurrencës", i ndryshuar.

PËR KËTO ARSYE

¹⁷Analiza Vjetore e AKEP/2016

¹⁸Referuar procedurave hetimore të kryera nga Autoriteti i Konkurrencës

Në bazë të nenit 24, shkronja d, dhe nenit 56 pika 1, të Ligjit Nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për Mbrojtjen e Konkurrencës”, (i ndryshuar), Komisioni i Konkurrencës:

VENDOSI:

1. Të autorizojë përqendrimin e realizuar nëpërmjet transferimit të ½ të spektrit të ndërmarrjes PLUS COMMUNICATION SHA tek VODAFONE ALBANIA SHA
2. Detyrimin e AKEP për të siguruar frekuenca të lira për çdo hyrës të ri në treg.
3. Pas përfundimit të transferimit të spektrit, AKEP-i të kryejë analizën e tregut të telefonisë celulare, duke përcaktuar operatorët me fuqi të ndjeshme në treg (OFNT), sipas kërkesave të Kreut VI të Ligjit Nr. 9918 datë 19.05.2008 “Për komunikimet elektronike në RSH”, i ndryshuar. AKEP-i për nxitjen e konkurrencës në treg të vendosë kushte dhe detyrime të veçanta sipas përcaktimeve të Ligjit Nr. 9918/2008 ndaj OFNT-ve dhe në rast moszbatimi ta parashtojë rastin përpara Autoritetit të Konkurrencës.
4. Autoriteti i Konkurrencës të realizojë vlerësimin e tregut pas përqendrimin mbështetur në analizën e AKEP.
5. Ngarkohet Sekretari i Përgjithshëm për njoftimin e palëve dhe dërgimin e vendimit pasi të bëhen pagesat që parashikon rregullorja “Për caktimin e shpenzimeve për ndjekjen e procedurave pranë Autoritetit të Konkurrencës”.

Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KOMISIONI I KONKURRENCËS